

Zihin ve zihin felsefesi

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 23 Ekim 2021 18:37 -

Eskiden beyin ve beyin felsefesi derdim ama konuyla ilgili Türkçe yazdığım bir yazıya düzeltme geldi: zihin felsefesi deniliyor.

Zihin ve zihin felsefesi birbirinden hem ayrı hem de ayrılamaz konulardır.

Düşüncenin nasıl oluştuğu, beynin organlara nasıl emir verdiği, dış dünyadan aldığı duyumları nasıl değerlendirdiği konuları eskiden sadece felsefe alanına girerdi ama beyinle ilgili araştırmalar geliştikçe durum tersine döndü: zihin felsefesi konuyla ilgili yapılan araştırma bulguları çerçevesinde değişmeye başladı.

Konu sadece biyolojiyle ilgili değildir. Mesela insanın özgür isteği var mıdır, varsa ne orandadır sorusunun cevabı hayatın her alanını ilgilendirir.

Bir cinayet özgür iradeyle, bilerek ve isteyerek mi işlenmiştir yoksa dış belirleyiciler mi etkili olmuştur? Soruya verilecek cevaba göre ceza değişir.

Adını hatırlamadığım ama özgür iradeyle ilgili bir felsefe dersinde Libet deneyi inceleniyordu. Hareket ile harekete karar verilmesi arasında çok az bir ara bulunuyor. Hareket daha önce geliyor, karar onu izliyor. Epeyce karışık bir deneydi. Kafaya elektrotlar bağlanıp geçen akım ölçülüyor ve buradan eylem kararı çıkarılıyordu.

Aslında son aldığım derslerde Libet'in adı geçmiyordu ama konu iyi açıklanıyordu: hareket konusunda beden ile zihin arasında sürekli alışveriş bulunuyor. "Öğrenen beden" kavramı en şaşırdığım kavramdır. Beden sürekli alıştırmaya sonucu belirli bir durumda ne yapacağını öğreniyor ve o durum geldiğinde beyne sormadan hareket ediyor. Bu kavram sporda çok önemlidir. Hatta sporcunun formsuzluğu konusunda beden öğrenildiğini unutması da denilebilmektedir.

Zihin ve zihin felsefesi

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 23 Ekim 2021 18:37 -

Dans gruplarında da böyledir. Grup üyeleri müzikle birlikte harmonik olarak dans ederler. Hangi hareketi yapmanız gerektiğini düşündüğünüz anda yanlış yaparsanız. Beden beyne sormadan hareketleri yapar, öğrenmiştir.

Kaliteli kovboy filmlerini çok severim. Kimin silahı daha hızlı çekeceği önemlidir ve bir taraf elini silaha atar atmaz diğeri de hemen aynısını yapar. Düşünürse geç kalır ve vurulur.

Trafikte de böyledir. Beden yeterince deney sahibiyse beklenmedik bir durumda doğru hareketi yapar. Önce düşünüp sonra hareket etmez, böyle yaparsa kaza olur.

Spectrum der Wissenschaft dergisinin Mind özel sayısı çıkmış ama bu saatte kalkıp büyük gardaki kitapçıya gitmeyeceğim, yarın alırım.

İçeriğine baktım, yeni araştırmaların sonuçlarını anlatıyor.

Beyin araştırmaları (Mindforschung) felsefecileri yıllardır uğraştıran sorunları nasıl çözüyor, başlıklı makale özellikle ilgimi çekti.

Zihin felsefesi ki felsefenin önemli bir dalıdır, beyinle ilgili araştırmaları sürekli izlemek ve kendini buna göre ayarlamak zorundadır. Bazı durumlarda araştırmaların ilerisinde sorular da sorarak araştırmacılara yol gösterici de olabilir.

Bitirme tezimi yeni zihin felsefesi çerçevesinde yapmıştım. Yeni sayılabilecek bir konuydu. Beyin çevresiyle –insanlar ve eşyalar- sürekli iletişim içinde çalışır. Beyin kafatası içindeki bir organdan ibaret değildir.

Ne dersler vardı yani; mesela aklın ortaya çıkışı ve gelişmesi...

Zihin ve zihin felsefesi

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 23 Ekim 2021 18:37 -

İnsanların binlerce yıl önce yaptığı taştan aletlerden hareketle bu aletin nasıl bir iş bölümüyle ve beynin ne türlü çalışmasıyla yapılabileceğini çıkarıyorsunuz.

Zihin felsefecilerinin yontma taş devrinden kalma aletlerin benzerlerini taş yontarak yapmaya çalışmaları konuyu daha iyi anlamak içindir.

Aklın gelişmesinde bağlantı kurabilmek çok önemlidir ve insanın hayvandan ayrışmaya başlaması da buradan hareketle gerçekleşiyor.

İnsan alet yapabilen hayvandır.

Kromozomlara bakarsanız insan yüzde 99,9 oranında şempanze ile aynıdır ama kolektivite geliştiği oranda karmaşık aletler yapabilir ve bunun kültürünü sonraki kuşağa aktarır.

Hele ağaçlarda yaşayan ve yere inip dört ayak yürümekten iki ayağa geçen, bunun için dik durmak zorunda olan insanın geçirdiği büyük değişimin incelenmesi insanı hayretler içinde bırakıyordu.

Doğrulduğunda daha uzağı görebilmek, ellerin ayrı organlar olarak gelişmesi ve böylece şu veya bu eşyayı ya da yiyeceği bir yerden ötekine daha rahat taşıyabilmek (dört ayak yürüdüğünüzde bu fonksiyon çok sınırlıdır)...

Burada bitireyim, konu uzadıkça uzar yoksa...